

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ У КОМАНДИРІВ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Предиткевич Олег Станіславович
аспірант кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Хмельницький національний університет

В умовах демократичних перетворень особливого значення набуває переосмислення особистісно орієнтованої системи навчання. Духовний, економічний та науково-технічний розвиток української держави зумовлює підвищені вимоги до якісного потенціалу сучасного фахівця, який здатен генерувати та впроваджувати новітні освітні ідеї, що призводять до зміцнення інтелектуального та духовного надбання нації.

У сучасному суспільстві створюються умови для набуття особистістю духовної сили, розкриття власного творчого потенціалу, розвитку мислення і знань, досягнення індивідуальності та неповторності, прагнення до створення нового, самореалізації. Гуманізація вищої військової освіти зумовила зміну освітньої парадигми з суб'єкт-об'єктної на суб'єкт-суб'єктну, що потребує пошуку нової професійної позиції командирів військових підрозділів. Сучасний командир військового підрозділу уже не сприймається як «джерело» інформації, а як вихователь, який допомагає військовослужбовцям розкрити здібності, нахили й таланти, сформувані особистісні якості, світогляд, усвідомити свою індивідуальність і самоцінність. Командир військового підрозділу виконує роль помічника, партнера в становленні суб'єкта навчальної діяльності [1].

З огляду на це, увагу вчених привертає феномен фасилітації у професійній діяльності командирів військових підрозділів, що актуалізує їх ціннісне ставлення до особистості та індивідуальності військовослужбовців.

Явищу фасилітації науковці почали приділяти увагу лише в останнє десятиріччя. Так, фахівцями в галузі педагогіки (Є. Врублевська, І. Жижина, О. Димова В. Суміна та ін.) було доведено, що фасилітація передбачає організацію своєрідного типу міжособистісних взаємовідносин, які забезпечують створення оптимальних умов для саморозвитку й самореалізації молодшої людини,

спонукають її до особистісно-духовної перебудови, виявлення активних зусиль для розкриття власних внутрішніх потенцій. Основними характеристиками таких педагогічних взаємовідносин є взаємопізнання, взаєморозуміння, узгодженість спільних дій і взаємовплив між усіма учасниками навчально-виховного процесу.

Феномен фасилітації, не розглядаючи його термінологічно, вивчали у своїх працях філософи-гуманісти В. Соловйов, С. Франк, М. Бердяєв та інші, які визнавали особистість вищою цінністю буття.

Теоретичні основи фасилітації розкриті в дослідженнях таких учених, як Г. Батищев, В. Біблер, Л. Буєва, Л. Вишеславцев та ін. Фасилітаційне спілкування як складову фасилітаційної взаємодії розглядали І. Зимня, В. Кан-Калик, С. Коломийченко, І. Кулікова.

Усебічний аналіз наявного наукового фонду засвідчує, що проблематика фасилітації в психолого-педагогічних дослідженнях не є принципово новою, але питання формування педагогічної фасилітації командирів військових підрозділів під час професійної діяльності ще не було предметом спеціального наукового дослідження.

Метою роботи є обґрунтування умов формування педагогічної фасилітації командирів військових підрозділів.

«Педагогічна фасилітація» є відносно новим поняттям, що не належить до традиційних категорій педагогіки і психології. Але сучасна психолого-педагогічна наука містить сукупність ґрунтовних теоретичних положень, які можна використовувати, досліджуючи запропоноване поняття [1; 2].

Термін «фасилітація» в перекладі з англійського слова «facilitate» означає полегшувати, сприяти, допомагати, просувати. У контексті нашого дослідження педагогічну фасилітацію розглядаємо як управління професійною діяльністю військовослужбовців, при якому командир військового підрозділу займає позицію помічника і допомагає військовослужбовцям самостійно знаходити відповіді на питання і формувати будь-які навички, сприяє створенню оптимального психолого-педагогічного у військових підрозділах [2].

Аналіз досліджень трактування поняття дозволяє зробити висновок про те, що педагогічна фасилітація висуває певні вимоги до особистості командира військового підрозділу, особливо до його вміння будувати взаємини з військовослужбовцями. Сутність педагогічної фасилітації полягає в подоланні традиційного підходу керівного складу до військовослужбовців як до виконавців, та у формуванні натомість активного, здатного до самостійного аналізу та прийняття нестандартних рішень військового фахівця. Це сприяє розвитку мотиваційної сфери військовослужбовців, оскільки відомо, що потреби і мотиви активної поведінки формуються не під час виконавчої, а під час спрямовуючої взаємодії.

Зазначимо, що фасилітація передбачає надання можливості військовослужбовцям взяти на себе контроль і відповідальність за власні зусилля та досягнення. Крім того, особливістю фасилітаційної взаємодії є підтримка процесу, а не змісту діяльності, щодо якого той, хто підтримує, займає нейтральну позицію.

Вважаємо, що педагогічна фасилітація – це більш високий рівень діяльності керівного складу, який відповідає сучасним вимогам. Військовослужбовці не повинні бути пасивними виконавцями наказів командирів. Під час фасилітації командир військового підрозділу має можливість використовувати не догматичні прийоми, а ті з них, які спонукають військовослужбовців на високому професійному рівні виконувати поставлені завдання.

Діяльність у співробітництві розглядається в світовій педагогіці як найбільш успішна альтернатива традиційним методам. Воно відображає також особистісно орієнтований підхід. Провідна ідея співпраці у співробітництві – вчитися разом, а не просто щось виконувати разом. Головним завданням командирів військових підрозділів за таких умов стає фасилітація учіння і, в першу чергу, фасилітація значущого учіння, заснована на позиційних особливостях особистісних взаємин, які встановлюються між фасилітатором і військовослужбовцями. Тому командир військового підрозділу, який турбується, цінує, довіряє, розуміє, відчуває, підтримує, допомагає, спонукає

військовослужбовців, створює сприятливий психологічний клімат, відмінний від традиційних відносин.

Фасилітація є важливою характеристикою змісту гуманних ціннісно-змістовних відносин. У науково-педагогічній літературі фасилітацію визначають як партнерську (гуманістичну) взаємодію. Це означає, що командир військового підрозділу будує взаємовідносини з військовослужбовцями на основі діалогічної стратегії міжособистісних впливів, розділяє повноваження, співпрацює з ними. Він зосереджує увагу на конструктивній взаємодії з особовим складом, допускає існування різних поглядів і думок у них, керує так, що військовослужбовці ставали більш самостійними, у разі потреби дає їм поради щодо реалізації певних ідей, можливих рішень.

Головним для розуміння сутності фасилітації є ідеї самоцінності особистості й ідеї потреби «постійного вдосконалення». Фасилітація – це процес, який відбувається за умов взаємодії військовослужбовців і спрямований на створення атмосфери доброзичливості, довіри, відкритості, саморозвитку, самовдосконалення кожної особистості.

В центрі уваги фасилітаційної діяльності є полегшення, допомога, створення ситуації успіху, орієнтація на особовий склад, його внутрішній світ, переживання, емоції.

Зазначимо, що педагогічна фасилітація є суттєвою характеристикою професійної діяльності командирів військових підрозділів. Водночас вона є чинником гуманізації, для якої характерною є побудова відносин військових фахівців на основі заміни суб'єкт-об'єктної позиції і, відповідно, авторитарного стилю керування військовим підрозділом на суб'єкт-суб'єктну, яка передбачає партнерську співпрацю і взаємодію з особовим складом.

Список використаних джерел:

1. Галіцан О.А. Місце та роль педагогічної фасилітації в професійній діяльності сучасного вчителя : збірник наукових праць / О.А.Галіцан // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. – Одеса, 2008. – Вип. 10-11. – С. 100-103.

2. Галіцан О.А. Формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів у процесі навчання у вищому навчальному закладі : Наукові праці. Серія : Педагогіка, психологія і соціологія / О.А.Галіцан. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – Вип. 5(155). – С. 223-227.